

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno

Tom I. Analiza stanu istniejącego

Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych z propozycją sposobu zarządzania i utrzymania obiektów

Piaseczno

Zamawiający: Gmina Piaseczno

Numer raportu: PIA-KP-O-D005-3

Nr projektu: R_0215
Data: grudzień 2022

RETENCJAPL Sp. z o.o.
ul. Marynarki Polskiej 163
80-868 Gdańsk
NIP: PL 5842743299

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych****Spis treści**

1	Podstawa i zakres raportu	3
2	Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych, zakres i efektywność ich działania	3
2.1	Spółka wodna – ustawowe uwarunkowania działalności	3
2.2	Gminna Spółka Wodna Piaseczno	4
2.3	Zasady finansowania spółek wodnych	6
2.4	Środki uzyskiwane na podstawie art. 454 Prawa wodnego	8
2.5	Związek Spółek Wodnych w Piasecznie	10
3	Określenie odpowiedzialności za stan i funkcjonalność obiektów systemu odwodnienia i retencjonowania, zgodnie z obowiązującymi przepisami (np. odpowiedzialność Spółki Wodnej, Gminy czy innych instytucji i podmiotów)	12
3.1	Uwagi ogólne	12
3.2	Właściciele gruntów lub urządzeń wodnych	12
3.3	Spółki wodne	14
3.4	Gminy	14
3.5	Starostowie	17
3.6	Wody Polskie	17
3.7	Spory kompetencyjne	18
3.8	Podsumowanie	21
4	Propozycja sposobu zarządzania i utrzymania obiektów systemu odwadniania i zagospodarowania wód opadowych (w szczególności rowów odwadniających) znajdujących się na gruntach prywatnych	23
4.1	Uwagi ogólne	23
4.2	Zaangażowanie spółki gminnej	25
4.3	Podsumowanie i wnioski	28
5	Bibliografia	30

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

---

1 Podstawa i zakres raportu

Raport powstał w ramach realizacji umowy z 20 stycznia 2022 roku o numerze 2.2022, na wykonanie „Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie Gminy Piaseczno”, w ramach której Gmina Piaseczno zleciła firmie RETENCJA.PL Sp. z o.o. (Retencja) opracowanie propozycji sposobu zarządzania i utrzymania obiektów systemu odwadniania i zagospodarowania wód opadowych (w szczególności rowów odwadniających) znajdujących się na gruntach prywatnych wraz z analizą zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych oraz możliwości egzekwowania opłat od właścicieli nieruchomości.

2 Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych, zakres i efektywność ich działania

2.1 Spółka wodna – ustawowe uwarunkowania działalności

Analizę zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Spółki Wodnej oraz Związku Spółek Wodnych należy zacząć od zaprezentowania podstawowych informacji dotyczących spółek wodnych i ram prawnych ich funkcjonowania.

Spółki wodne art. 441 ust. 1 Prawa wodnego, to podmioty, które są niepublicznymi formami organizacyjnymi. Nie działają w celu osiągnięcia zysku, zrzeszają osoby fizyczne lub prawne na zasadzie dobrowolności i mają na celu zaspokajanie wskazanych przepisami ustawy potrzeb w zakresie gospodarowania wodami.

Utworzenie spółki wodnej następuje w drodze porozumienia co najmniej 3 osób fizycznych lub prawnych, zawartego w formie pisemnej. W dalszej kolejności wymagane jest:

- uchwalenie statutu spółki wodnej przez osoby zainteresowane utworzeniem tej spółki;
- dokonanie wyboru organów spółki wodnej.

Nadzór i kontrolę nad działalnością spółki wodnej sprawuje właściwy miejscowo starosta. Starosta właściwy miejscowo dla siedziby spółki wodnej zatwierdza statut tej spółki w drodze decyzji. Spółka wodna nabywa osobowość prawną z chwilą uprawomocnienia się decyzji starosty o zatwierdzeniu statutu tej spółki.

Spółki wodne mogą być tworzone w szczególności do wykonywania, utrzymywania oraz eksploatacji urządzeń, w tym urządzeń wodnych, służących do:

- zapewnienia wody dla ludności, w tym uzdatniania i dostarczania wody;
- ochrony wód przed zanieczyszczeniem, w tym odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na zmeliorowanych gruntach;
- ochrony przed powodzią;
- odwadniania gruntów zabudowanych lub zurbanizowanych.

Sformułowanie "w szczególności" wskazuje, że spółka może wykonywać inne cele statutowe związane z wykonywaniem, utrzymaniem i eksploatacją urządzeń.

Ponadto Prawo wodne, w art. 205 stanowi, iż utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy - do tej spółki lub tego związku spółek wodnych.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Urządzeniami melioracji wodnych są m.in. rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie, drenowania czy rurociągi - jeżeli służą celom, o których mowa w art. 195, a zatem takim, które polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

W orzecznictwie znaleźć można stanowisko, zgodnie z którym *rozmiar prac melioracyjnych oraz procesy przyrodnicze zachodzące nieprzerwanie w urządzeniach wodnych (zarastanie, zamulanie rowów melioracyjnych) powoduje, że istnieje skierowany do właścicieli gruntów obowiązek utrzymywania w należyłym stanie urządzeń melioracji wodnych. Obowiązek ten musi być wykonany w sposób ciągły i zespołowy. Urządzenie melioracji wodnej jest inwestycją o charakterze liniowym, które przebiega na dłuższym odcinku niż tylko jedna nieruchomości, z tego powodu wszelkie działania muszą być skoordynowane z utrzymaniem jego drożności na całej długości. Niewykonywanie obowiązków utrzymania urządzeń melioracji wodnych w postaci rowu powoduje, że urządzenie to przestaje pełnić swoje funkcje* (Postanowienie NSA z 15.05.2018 r., II OW 24/18, LEX nr 2525990).

Wobec powyższego łatwiej zrozumieć cel, w jakim tworzone są spółki wodne - z założenia zajmują się one utrzymywaniem urządzeń służących melioracjom rolniczym.

Na gruncie Prawa wodnego funkcjonuje także kategoria urządzeń wodnych (art. 16 pkt 65). Przez urządzenia wodne rozumie się urządzenia lub budowle służące do kształtowania zasobów wodnych lub korzystania z tych zasobów, w tym urządzenia lub budowle piętrzące, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i rowy. W przeciwieństwie do definicji urządzeń melioracji wodnych ustawodawca nie wskazał na rolniczy charakter ich działania. Zgodnie z art. 188 Prawa wodnego utrzymywanie urządzeń wodnych należy do ich właścicieli (właścicielem gruntów, na których położone są urządzenia mogą być nie tylko osoby prywatne, ale też gmina czy Skarb Państwa) i polega na eksploatacji, konserwacji oraz remontach w celu zachowania ich funkcji. Nie ma zatem w tym zakresie mowy o obowiązkach utrzymaniowych ze strony spółek wodnych.

Rozróżnienie pomiędzy urządzeniami wodnymi a urządzeniami melioracji wodnych opiera się w dużej mierze na celu, któremu służyć ma dane urządzenie. Mianowicie urządzenia melioracji wodnych służyć powinny celom, o których mowa w art. 195 Prawa wodnego, a zatem takim, które polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

2.2 Gminna Spółka Wodna Piaseczno

Analiza zadań na podstawie statutu

Gminna Spółka Wodna Piaseczno (dalej: Spółka) została utworzona w 2004 r. na mocy statutu zatwierdzonego przez Starostę Piaseczyńskiego.

Zgodnie z rozdziałem II Statutu celem Spółki jest:

- utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji wodnych wraz z budowlami:
  - cieków szczegółowych – na koszt Spółki;
  - cieków podstawowych – na koszt Skarbu Państwa;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej na terenach zmeliorowanych;
- wykonanie innych robót ziemnych przyjętych na zlecenie.

W statucie wskazano także, że Spółka osiąga swe cele m.in w drodze:

- zlecenia wykonania zadań Spółki Związkowi, którego Spółka jest członkiem lub innym jednostkom gospodarczym;
- wykonania zadań przez członków Spółki;

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

- przygotowania lub opracowania założeń techniczno-ekonomicznych oraz projektów inwestycji objętych działalnością Spółki;
- współdziałania z wykonawcą robót w szczególności w zakresie kwater oraz środków transportu;
- współdziałania z organizacjami spółdzielczymi w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej na terenach zmeliorowanych.

Z powyższego jasno wynika, że cele i zadania Spółki Piaseczno zostały określone wąsko i ograniczają się do kwestii związanych z melioracjami wodnymi – nie obejmują zaś pozostałych kwestii, dopuszczalnych w świetle art. 441 jako zadania spółki wodnej.

Organy Spółki

Organy Spółki Wodnej Piaseczno wymienione zostały w § 17 Statutu. Należą do nich:

- Walne Zgromadzenie Delegatów (Członków);
- Zarząd;
- Komisja Rewizyjna.

Do najważniejszych zadań Walnego Zgromadzenia należy uchwalanie planu pracy Spółki oraz jej budżetu, a także określanie wysokości składek członkowskich.

Zarząd wybierany jest przez Walne Zgromadzenie i wykonuje jego uchwały. Kieruje on działalnością Spółki, zarządza jej majątkiem, prowadzi gospodarkę finansową i reprezentuje Spółkę na zewnątrz.

Komisja Rewizyjna powołana jest do kontroli działalności Spółki.

Zasadniczo postanowienia Statutu nie odbiegają od postanowień Prawa wodnego w zakresie regulacji organów Spółki.

Członkostwo w spółce wodnej

Na wstępie należy wskazać, iż Prawo wodne stanowi, że członkostwo w spółce wodnej jest dobrowolne.

Statut Spółki uszczegóławia pewne kwestie związane z członkostwem w niej. Mianowicie przyjęcie nowego członka do Spółki następuje na wniosek w drodze uchwały Zarządu Spółki. Wskazano także, że osoba nabywająca prawa do zmeliorowanego gruntu Spółki staje się jej członkiem – co pozostaje w zgodzie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

Zgodnie z przepisem art. 447 Prawa wodnego następca prawny członka spółki wodnej wstępuje w jego prawa i obowiązki. Analogiczny przepis funkcjonował także na gruncie uprzednio obowiązującego prawa wodnego. W doktrynie przedmiotu wskazywano wówczas, iż następstwo prawne może przejść w trybie nabycia praw majątkowych na podstawie przeniesienia własności nieruchomości (M. Kałużny [w:] *Prawo wodne. Komentarz, wyd. II*, Warszawa 2016, art. 165.) Podobne stanowisko przyjmowane jest w orzecnictwie - *udział w spółce w charakterze członka nie podlega samoistnemu obrotowi prawnemu, lecz ma charakter osobisty i wiąże się z prawem do danego gruntu* (Wyrok WSA w Rzeszowie z 17.11.2021 r., II SA/Rz 1122/21, LEX nr 3282119.).

Natomiast wykluczenie członka ze Spółki następuje w drodze Uchwały Walnego Zgromadzenia z następujących powodów:

- 1) Rażącego naruszania obowiązków statutowych;
- 2) Szczególnych względów gospodarczych;

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

- 3) Indywidualnego wniosku członka Spółki;
- 4) Przejęcia jego praw i obowiązków przez następcę prawnego.

Likwidacja Spółki

Rozwiązanie Spółki i jej likwidacja opisane zostały w rozdziale VI Statutu. Sposoby likwidacji Spółki wodnej nie odbiegają od regulacji przepisu art. 464 Prawa wodnego.

Spółka wodna może zostać:

- rozwiązana uchwałą walnego zgromadzenia.
- rozwiązana przez starostę, w drodze decyzji, jeżeli:
  - działalność spółki wodnej narusza przepisy prawa lub postanowienia statutu;
  - upłynął termin, na jaki został ustanowiony zarząd komisaryczny, a walne zgromadzenie nie dokonało wyboru nowego zarządu;
  - liczba członków jest mniejsza niż 3 osoby fizyczne lub prawne

2.3 Zasady finansowania spółek wodnych

Ustawa Prawo wodne stanowi, iż spółki wodne mogą korzystać:

- **z dotacji podmiotowej z budżetu państwa** - przeznaczonej na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód i urządzeń wodnych, z wyłączeniem zadań, na realizację których została udzielona inna dotacja.
- **z dotacji celowej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego** - przeznaczonej na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych oraz na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji. Pomoc taka, polega na udzielaniu dotacji celowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Udzielenie dotacji celowej następuje na podstawie umowy zawartej przez jednostkę samorządu terytorialnego ze spółką wodną. W przypadku, gdy dotacja celowa stanowi pomoc publiczną lub pomoc de minimis, jej udzielenie następuje z uwzględnieniem warunków dopuszczalności tej pomocy określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej.

Ponadto źródłem finansowania spółek wodnych są **składki członkowskie**. Członek spółki wodnej jest obowiązany do wnoszenia składek członkowskich i ponoszenia na jej rzecz innych określonych w statucie świadczeń, adekwatnych do celów tej spółki. Wysokość składek członkowskich i innych świadczeń na rzecz spółki wodnej powinna być proporcjonalna do korzyści odnoszonych przez członków spółki wodnej w związku z działalnością tej spółki. Uchwalanie wysokości składek członkowskich należy do kompetencji walnego zgromadzenia spółki.

Istnieje także możliwość obciążenia osób trzecich, niebędących członkami spółki obowiązkiem ponoszenia świadczeń na jej rzecz. W myśl art. 454 Prawa wodnego, jeżeli osoby fizyczne lub prawne niebędące członkami spółki wodnej oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej odnoszą korzyści z urządzeń spółki wodnej lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, dla której ochrony spółka wodna została utworzona, **są obowiązane do ponoszenia świadczeń na rzecz tej spółki**. Świadczenia te mogą mieć charakter należności pieniężnych lub obowiązków o charakterze niepieniężnym. Ich rodzaj oraz wysokość, a także terminy ich spełnienia ustala, w drodze decyzji, starosta.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Spółki wodne, zapewniając zaspokojenie potrzeb zrzeszonych w nich osób w zakresie gospodarowania wodami, mogą podejmować prowadzenie działalności umożliwiającej osiągnięcie zysku netto, jednakże przeznaczają się go wyłącznie na cele statutowe spółki wodnej.

Spółka wodna w Piasecznie – finansowanie

Jeśli chodzi o spółkę wodną w Piasecznie, z zebranych informacji wynika, iż posiada ona ograniczone możliwości pozyskiwania finansowania opisanego powyżej.

- Dotacje**

Dotacje, o których uzyskanie starać się może spółka wodna w Piasecznie, to aktualnie dotacje:

- 1) celowe z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, udzielane przez:
  - Gminę – jest to dotacja, której pomimo starań Spółka nie otrzymuje od 2014 r.;
  - Marszałka Województwa – nowy rodzaj dotacji; w bieżącym roku Spółka starała się o jej otrzymanie, jednak nie udało się jej uzyskać środków ze względu na fakt, iż przy wyborze spółek, które uzyskują dotację, decydowała wyłącznie kolejność zgłoszeń;
  - Starostę Piaseczyńskiego – również jest to nowy rodzaj dotacji.
- 2) podmiotowa z budżetu państwa udzielana przez Wojewodę – dotacja względnie stała, którą Spółka co roku otrzymuje;

Z punktu widzenia Spółki, istnieją trudności w pozyskaniu dotacji, środki są ograniczone, przyznawane często na zasadzie kolejności zgłoszeń bądź tak jak w przypadku dotacji gminnej – w ogóle nie jest ona Spółce przyznawana.

Jedyną dotacją, jaką otrzymała Spółka w 2021 r. była dotacja od Wojewody, w kwocie 29 853,00 zł.

- Składki członkowskie**

Aktualnie główne źródło przychodów Spółki stanowią przychody pochodzące ze składek członkowskich. Należy jednak wskazać, iż Spółka ma niewielkie możliwości zwiększania wysokości składek, bowiem trudno o uzyskanie kompromisu pomiędzy oczekiwaniami mieszkańców a potrzebami Spółki. Składki są często płacone nieregularnie, z opóźnieniami. Niekiedy Spółka musi podejmować działania windykacyjne, których koszt stanowi kolejne obciążenie finansowe dla Spółki.

Spółka w 2021 r. osiągnęła przychód ze składek członkowskich w wysokości 58 880,00 zł.

W roku 2021 struktura przychodów Spółki Wodnej w Piasecznie prezentowała się następująco:

Tabela 1. Przychody Spółki Wodnej w Piasecznie w 2021 r.

Lp.	Przychody SW Piaseczno	91 092,58 zł
1.	Przychody ze składek członkowskich	58 880,00 zł
2.	Pozostałe przychody operacyjne	1 474,58 zł
3.	Przychody finansowe (odsetki)	885,00 zł
4.	Przychody z otrzymanej dotacji	29 853,00 zł
5.	Przychody z dotacji Wojewody	29 853,00 zł
6.	Przychody z dotacji Starostwa Powiatowego	-
7.	Przychody z dotacji gminnych	-

Źródło: dane Spółki Wodnej w Piasecznie

Trudności w pozyskiwaniu dotacji i egzekwowaniu składek członkowskich oraz ograniczone możliwości obciążenia osób trzecich świadczeniami na rzecz Spółki (por. niżej) zdecydowanie negatywnie

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

wpływają na wysokość jej przychodów i zmniejszają możliwość jej efektywnego działania. W szczególności w sytuacji, gdy w danym roku występują awarie, wymagające pilnej interwencji Spółki. Usuwanie takich awarii jest dla Spółki kosztowne, skutkiem czego niekiedy nie jest ona w stanie terminowo i efektywnie wykonywać innych zadań statutowych

2.4 Środki uzyskiwane na podstawie art. 454 Prawa wodnego

Informacje ogólne

Jak wspomniano powyżej, pod pewnymi warunkami, Spółka ma możliwość pobierania świadczeń od osób trzecich niebędących członkami Spółki. Świadczenia, te mogą mieć charakter należności pieniężnych lub obowiązków o charakterze niepieniężnym. Jednakże procedura obciążenia osoby trzeciej takim obowiązkiem rodzi wiele trudności po stronie Spółki. Na gruncie art. 454 konieczne jest:

- odnoszenie przez osobę trzecią korzyści z urządzeń spółki wodnej lub
- przyczynianie się przez osobę trzecią do zanieczyszczania wody, dla której ochrony spółka wodna została utworzona oraz
- wydanie przez starostę odpowiedniej decyzji określającej wysokość, rodzaj świadczenia i terminy ich spełnienia.

Wobec braku definicji ustawowej, problematyczne jest przede wszystkim pojęcie *odnoszenia korzyści z urządzeń spółki wodnej*. Zarówno w orzecznictwie sądów administracyjnych, jak i w literaturze przedmiotu wskazuje się, iż pojęcie *odnoszenia korzyści* należy interpretować w zgodzie z cywilistyczną koncepcją bezpodstawnego wzbogacenia. Zgodnie z treścią art. 405 Kodeksu cywilnego, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Odpowiedzialność z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia obciąża bezpodstawnie wzbogaconego niezależnie od tego, w wyniku jakiego zdarzenia uzyskał korzyść majątkową. Korzyść ta musi być uzyskana kosztem innej osoby. Oznacza to istnienie powiązania pomiędzy wzbogaceniem po jednej stronie, a zubożeniem - po drugiej, choć wartości te nie muszą to być zawsze jednakowe.

W orzecznictwie sądowym dotyczącym tej materii znaleźć można podobne stanowisko, zgodnie z którym *interpretując użyte w art. 454 ust. 1 pojęcie "odnoszenia korzyści z urządzeń spółki wodnej" z uwzględnieniem wskazań płynących z odwołania do cywilistycznej konstrukcji bezpodstawnego wzbogacenia, można stwierdzić, że chodzi o korzyść, jaką właściciel działki odnosi z realizacji zadań przez spółkę wodną, polegających na wybudowaniu lub utrzymywaniu urządzeń, w tym urządzeń melioracji wodnych.* (Wyrok WSA w Bydgoszczy z 29.06.2020 r., II SA/Bd 250/20, LEX nr 3110894.)

Nie jest jednak możliwe proste przełożenie wysokości kosztów jakie poniosła Spółka tytułem wykonania prac konserwacyjnych związanych z utrzymaniem urządzeń wodnych w stanie zapewniającym spełnianie ich funkcji melioracyjnych, na obciążenie osoby trzeciej. Podkreśla się, iż wysokość świadczenia ma uwzględniać jedynie koszty ściśle związane z wykonywaniem przez spółkę zadań statutowych, co wymaga przeprowadzenia odpowiedniego postępowania dowodowego, w tym ustalenia struktury wydatków spółki. (Wyrok WSA w Bydgoszczy z 29.06.2020 r., II SA/Bd 250/20, LEX nr 3110894.)

Należy także rozróżnić wysokość składek członkowskich od wysokości opłat, których domagać się może spółka od osób trzecich niebędących członkami Spółki. Ustawodawca w art. 454 Prawa wodnego nie wskazał zasady, zgodnie z którą świadczenia ponoszone przez osoby niebędące członkami spółki

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

wodnej, powinny odpowiadać wysokości składek członków tej spółki wodnej. Bowiem charakter i tryb ustalania obu świadczeń jest całkowicie inny.

Wysokość składek członkowskich, zgodnie z przepisami ustawy:

- ustalana jest przez walne zgromadzenie spółki;
- powinna być proporcjonalna do korzyści odnoszonych przez członków spółki wodnej w związku z działalnością tej spółki;
- zasady ustalania wysokości tych składek i innych świadczeń mają być adekwatne do celów spółki, a nie do realnych kosztów konkretnego zadania.

Decyzja z art. 454 Prawa wodnego - problemy

Aktualnie uzyskanie decyzji starosty wydanej w trybie art. 454 Prawa wodnego wiąże się z dużymi trudnościami dla Spółki. Rozmiar świadczeń nakładanych w drodze takich decyzji jest raczej niewielki.

Problemy związane z uzyskiwaniem przez spółki wodne decyzji starosty w trybie art. 454 Prawa wodnego nie są przypadkiem odosobnionym, a stanowią raczej problem systemowy. Badania przeprowadzone w tym zakresie na potrzeby Związku Powiatów Polskich wskazują, iż ankietowani przedstawiciele spółek wodnych dostrzegają szereg problemów występujących toku stosowania art. 454 Prawa wodnego (B. Zydel, G. P. Kubalski; *Wykonywanie przez starostów zadań związanych z funkcjonowaniem spółek wodnych*; Związek Powiatów Polskich; 2021).

Po pierwsze, wskazywane w opracowaniu problemy dotyczą kwestii proceduralnych, takich jak np.:

- brak wytycznych w zakresie wyliczania wysokości świadczenia należnego spółce wodnej – dotyczy to w szczególności:
  - ustalania faktycznych kosztów poniesionych przez spółki wodne,
  - mechanizmów odliczania uzyskanych dotacji ze środków zewnętrznych od wysokości kwot proponowanych przez spółki wodne,
  - konieczności uwzględniania w wysokości świadczenia prac wykonywanych na rzecz spółki przez osobę, która ma zostać zobowiązana do świadczenia;
- konieczność uzyskania kosztownych opinii biegłych, bez których w obecnym stanie prawnym rodzić się mogą wątpliwości co do wysokości oszacowanych korzyści;
- kwestionowanie zasadności prac wykonanych przez spółkę przez osoby trzecie potencjalnie zobowiązane do świadczenia na rzecz spółki;
- podział spłaty świadczeń na raty.

Po drugie zaś, problemy odnoszą się do kwestii merytorycznych jak np.:

- braki w posiadanej przez spółki dokumentacji – brak map oraz dokumentacji powykonawczych po wykonaniu melioracji gruntów;
- duży stopień ogólności przepisów dotyczących wydawania decyzji;
- problemy z udokumentowaniem przez spółkę obszaru korzystnego oddziaływania urządzeń;
- brak definicji określenia „urządzenia spółki wodnej”.

Sporo problemów dla funkcjonowania i finansowania Spółki rodzą także spory kompetencyjne występujące pomiędzy starostą a Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie (dalej: Wody Polskie), o których szczegółowo mowa będzie w rozdziale III niniejszego opracowania.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Opisane powyżej problemy stanowią przeszkodę w praktycznym uzyskiwaniu przez Spółkę decyzji w trybie art. 454 Prawa wodnego.

Wskazać zatem należy, iż stanowi to jeden z czynników wpływających na finansowanie Spółki Wodnej i poziom jej przychodów.

2.5 Związek Spółek Wodnych w Piasecznie

Spółki wodne mogą łączyć się w związki spółek wodnych. Jeśli chodzi o podstawy prawne funkcjonowania związków spółek wodnych, wskazać należy na przepis art. 444 ust. 2 Prawa wodnego, zgodnie z którym do związków spółek wodnych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące spółek wodnych, z tym, że prawa i obowiązki przysługujące wobec spółek wodnych staroście w stosunku do związków spółek wodnych wykonuje wojewoda.

W Piasecznie funkcjonuje Związek Spółek Wodnych (dalej: Związek) zrzeszający spółki wodne z: Piaseczna, Góry Kalwarii, Tarczyna i Słomczyna. Do niedawna w skład związku wchodziła także Spółka Woda w Raszynie, jednakże z uwagi postawienie jej w stan likwidacji, została zawieszona.

Teren działania Związku obejmuje grunty zmeliorowane zrzeszonych Spółek Wodnych.

Działalność i finansowanie Związku

Zgodnie ze statutem Związku, jego celem jest m.in.:

- prowadzenie rachunkowości i czynności administracyjnych w zakresie działania Spółek Wodnych należących do Związku, w tym zbieranie składek i innych świadczeń na rzecz tych Spółek;
- utrzymywanie i eksploatacja urządzeń melioracji wodnych objętych działaniem członków Związku w zakresie określonym planem rocznym Spółki do wysokości zgromadzonych środków finansowych;
- budowa, modernizacja i odtwarzanie urządzeń melioracji wodnych oraz wykonywanie innych robót na zlecenie Spółek Wodnych;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodą na urządzeniach melioracji wodnych w ramach rocznego planu i posiadanych środków finansowych, z wyłączeniem działalności w zakresie uregulowanym ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Powyższe cele Związek osiąga poprzez:

- pomoc członkom Związku z opracowaniu planów pracy oraz kosztorysów robót i ich budżetów;
- organizowanie, nadzorowanie i rozliczanie robót w zakresie konserwacji i eksploatacji urządzeń melioracji wodnych,
- utrzymywanie i eksploatację urządzeń melioracji wodnych,
- wykonywanie w ramach inwestycji urządzeń melioracji i dróg dojazdowych na obszary zmeliorowane oraz innych dróg rolniczych
- prowadzenie robót ziemnych, budowlanych oraz drogowych przyjętych na zlecenie w ramach wolnych mocy przerobowych
- racjonalną gospodarkę wodną na zmeliorowanych użytkach rolnych

Do osiągnięcia celów Związku służą zaś następujące źródła finansowe:

- składki pieniężne członków;

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

- dochód ze świadczenia pracy i usług;
- wkłady rzeczowe wniesione przez członków;
- wpływy z majątku;
- pomoc udzielana przez państwo i jednostki samorządu terytorialnego.

Ponadto Związek może prowadzić obsługę finansowo-księgową Członków Związku i przyjmować dotację budżetowe należące do Spółek w celu realizacji zadań statutowych.

W praktyce Związek wykonuje zadania zlecone mu zarówno przez zrzeszone spółki, jak i komercyjnie, w ramach umów zawartych z prywatnymi podmiotami. Związek dysponuje niewielką liczbą pracowników etatowych oraz sprzętem niezbędnym do dokonywania podstawowych robót. Związek podejmował także próby udziału w przetargach organizowanych przez Gminę Piaseczno na roboty z zakresu melioracji, lecz pomimo atrakcyjnych cenowo ofert, z uwagi na ograniczone środki finansowe nie był w stanie spełnić warunku dotyczącego wpłaty środków finansowych na zabezpieczenie należytego wykonania umowy.

Głównym źródłem przychodów Związku, pozwalającym mu na zachowanie ciągłości funkcjonowania są umowy komercyjne, z których należne jest mu cykliczne wynagrodzenie.

Organy Związku

Do organów Związku, zgodnie ze Statutem należą:

- Walne Zgromadzenie;
- Zarząd Związku;
- Komisja Rewizyjna, o ile Związek liczy więcej niż trzech członków.

Walne Zgromadzenie składa się z delegatów wszystkich Członków Związku i do najważniejszych jego zadań należy uchwalanie planu prac Związku, budżetu, wysokości składek, a także wybór i odwołanie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Zarząd odpowiedzialny jest m.in. za reprezentowanie Związku i zarządzanie majątkiem Związku, a Komisja Rewizyjna za kontrolę działalności Związku.

Rozwiązanie Związku

Rozwiązanie Związku i jego likwidacja odbywają się w analogicznych sytuacjach jak w przypadku Spółki.

Związek może zostać:

- rozwiązany uchwałą Walnego Zgromadzenia.
- rozwiązany przez wojewodę, w drodze decyzji, jeżeli:
  - działalność Związku narusza przepisy prawa lub postanowienia statutu;
  - upłynął termin, na jaki został ustanowiony zarząd komisaryczny, a walne zgromadzenie nie dokonało wyboru nowego zarządu;
  - liczba członków jest mniejsza niż trzech.

3 Określenie odpowiedzialności za stan i funkcjonalność obiektów systemu odwodnienia i retencjonowania, zgodnie z obowiązującymi przepisami (np. odpowiedzialność Spółki Wodnej, Gminy czy innych instytucji i podmiotów)

3.1 Uwagi ogólne

Odpowiedzialność za stan i funkcjonalność obiektów systemu odwodnienia i retencjonowania nie jest łatwa do rozgraniczenia pomiędzy podmiotami zajmującymi się gospodarką wodną.

Przepis art. 14 ust. 1 Prawa wodnego wymienia organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami – są to:

- minister właściwy do spraw gospodarki wodnej;
- minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej;
- Prezes Wód Polskich;
- dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich;
- dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich;
- kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich;
- dyrektor urzędu morskiego;
- wojewoda;
- starosta;
- wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Odpowiedzialność ta jest zatem dzielona pomiędzy różne podmioty zajmujące się gospodarowaniem wodami, często w sposób trudny do jednoznacznego rozgraniczenia. Wśród podmiotów posiadających kompetencje i obowiązki istotne z punktu widzenia niniejszej analizy wymienić można:

- właścicieli gruntów lub urządzeń wodnych;
- spółki wodne;
- gminy;
- starostów;
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

3.2 Właściciele gruntów lub urządzeń wodnych

Prawo wodne nakłada pewne obowiązki z zakresu gospodarki wodnej na właścicieli gruntów oraz właścicieli urządzeń wodnych.

Zgodnie z przepisem art. 188 ust. 1 utrzymywanie **urządzeń wodnych** należy **do ich właścicieli** i polega na eksploatacji, konserwacji oraz remontach w celu zachowania ich funkcji. Ponadto zgodnie z ust. 2 w kosztach utrzymywania urządzeń wodnych uczestniczy ten, kto odnosi z nich korzyści.

Jeśli zaś chodzi o **urządzenia melioracji wodnych**, to zgodnie z art. 199 ust. 1 wykonywanie urządzeń melioracji wodnych należy do właścicieli gruntów. Natomiast utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych, zgodnie z art. 205 należy **do zainteresowanych właścicieli gruntów**, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy - **do tej spółki** lub tego związku spółek wodnych.

Należy także dodać, iż na gruncie Prawa wodnego (art. 17 ust. 1 pkt 1) przepisy ustawy dotyczące właścicieli stosuje się odpowiednio do **posiadaczy samoistnych** – ewentualne trudności z ustalaniem stanu własnościowego nie powinno więc rzutować na ustalenie podmiotu odpowiedzialnego za utrzymanie danego urządzenia.

Pewnych trudności może natomiast nastroczać zaklasyfikowanie konkretnego urządzenia do właściwej kategorii (urządzenia wodne/melioracji wodnych) – a co za tym idzie również zastosowanie właściwego przepisu określającego odpowiedzialność za utrzymanie (tj. art. 188 ust. 1 lub art. 205).

Urządzenia wodne zostały zdefiniowane w art. Pkt 65 Prawa wodnego jako: urządzenia lub budowle służące do kształtowania zasobów wodnych lub korzystania z tych zasobów (definicja zawiera również otwarty katalog urządzeń wodnych)¹. Natomiast urządzenia melioracji wodnych zostały enumeratywnie wyliczone w art. 197 Prawa wodnego i obejmują: (1) rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie, (2) drenowania, (3) rurociągi, (4) stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych, (5) ziemne stawy rybne, (6) groble na obszarach nawadnianych, (7) systemy nawodnień grawitacyjnych, (8) systemy nawodnień ciśnieniowych – pod warunkiem, że służą celom rolniczym.

Niektóre rodzaje urządzeń melioracyjnych mogą być jednocześnie urządzeniami wodnymi – wówczas rozróżnienie, w celu ustalenia podmiotu odpowiedzialnego za utrzymanie („właściciel urządzenia” – z art. 188 czy „zainteresowany właściciel gruntu” – z art. 205) odbywa się przez pryzmat celu, któremu służy urządzenie.

W pozostałym zakresie regulacji (tj. innym aniżeli kwestia ustalenia podmiotu odpowiedzialnego za utrzymanie), gdy Prawo wodne nie zawiera przepisów szczególnych dotyczących urządzeń melioracji wodnych, do urządzeń melioracji wodnych zastosowanie znajdują przepisy dotyczące urządzeń wodnych². Należy również wskazać, że pewna część urządzeń melioracji wodnych nie spełnia definicji urządzenia wodnego – jednak również do nich, zgodnie z regulacją art. 17 ust. 1 pkt 3) lit. a) Prawa wodnego, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące urządzeń wodnych.

¹ Zgodnie z art. Pkt 65 Prawa wodnego, przez urządzenia wodne rozumie się urządzenia lub budowle służące do kształtowania zasobów wodnych lub korzystania z tych zasobów, w tym:

- a) urządzenia lub budowle piętrzące, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i rowy,
- b) sztuczne zbiorniki usytuowane na wodach płynących oraz obiekty związane z tymi zbiornikami,
- c) stawy, w szczególności stawy rybne oraz stawy przeznaczone do oczyszczania ścieków albo rekreacji,
- d) obiekty służące do ujmowania wód powierzchniowych oraz wód podziemnych,
- e) obiekty energetyki wodnej,
- f) wyloty urządzeń kanalizacyjnych służące do wprowadzania ścieków do wód, do ziemi lub do urządzeń wodnych oraz wyloty służące do wprowadzania wody do wód, do ziemi lub do urządzeń wodnych,
- g) stałe urządzenia służące do połowu ryb lub do pozyskiwania innych organizmów wodnych,
- h) urządzenia służące do chowu ryb lub innych organizmów wodnych w wodach powierzchniowych,
- i) mury oporowe, bulwary, nabrzeża, mola, pomosty i przystanie,
- j) stałe urządzenia służące do dokonywania przewozów międzybrzegowych;

² Do takich wniosków dotyczących zasady *lex specialis* prowadzi analiza np.: Postanowienia NSA z 14.10.2021 r., III OW 34/21, LEX nr 3264614, Postanowienia NSA z 19.05.2021 r., III OW 42/21, LEX nr 3180703, Postanowienie NSA z 21.04.2021 r., III OW 56/21, LEX nr 3167584, a także komentarzy do Kodeksu wykroczeń: A. Michalska-Warias [w:] Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany, red. T. Bojarski, LEX/el. 2022, art. 155, I. Kosierb [w:] Kodeks wykroczeń. Komentarz, red. J. Lachowski, Warszawa 2021, art. 155.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

3.3 Spółki wodne

Spółki wodne, jak już wspomniano, mogą być tworzone w szczególności do wykonywania, utrzymywania oraz eksploatacji urządzeń, w tym urządzeń wodnych, służących do:

- zapewnienia wody dla ludności, w tym uzdatniania i dostarczania wody;
- ochrony wód przed zanieczyszczeniem, w tym odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na zmeliorowanych gruntach;
- ochrony przed powodzią;
- odwadniania gruntów zabudowanych lub zurbanizowanych.

Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy - do tej spółki lub tego związku spółek wodnych (art. 205 Prawa wodnego).

Cele działania Spółki wodnej w Piasecznie zostały w statucie sformułowane następująco:

- utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji wodnych wraz z budowlami:
  - cieków szczegółowych – na koszt Spółki;
  - cieków podstawowych – na koszt Skarbu Państwa;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej na terenach zmeliorowanych;

Stosownie do powyższych zapisów, działalność Spółki Wodnej w Piasecznie ogranicza się do urządzeń melioracji wodnych. Urządzeniami melioracji wodnych (jak wskazano powyżej) są m.in. rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie, drenowania czy rurociągi - jeżeli służą celom, o których mowa w art. 195, a zatem takim, które polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Rolnicze przeznaczenie urządzenia, wyznacza zatem zakres działalności Spółki. Zatem w sytuacji, gdy np. działki o charakterze rolnym zostaną przekształcone w działki budowlane, a urządzenia melioracji (np. rowy) utracą tę funkcję, brak jest podstaw do przypisania Spółce odpowiedzialności za utrzymanie urządzeń - kwestia ta ma spore znaczenie na gruncie Spółki Wodnej w Piasecznie bowiem teren gminy staje się coraz bardziej zurbanizowany.

3.4 Gminy

Jeśli chodzi o przepisy o charakterze systemowym, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.; dalej: u.s.g.) zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

Art. 7 ust. 1 pkt 1 u.s.g. wymienia gospodarkę wodną jako zadanie własne gminy. W tym zakresie mieści się, co do zasady, zarządzanie wodami opadowymi i roztopowymi na terenie jednostki samorządu terytorialnego. Dodatkowe przepisy w tej mierze zawiera Prawo wodne, zgodnie z którym zadaniem organów administracji samorządowej jest m.in. ochrona przed powodzią (art. 163) oraz przeciwdziałanie skutkom suszy (art. 183). W ramach tak ukształtowanego zadania Gmina może więc i powinna tworzyć i eksploatować niezbędną infrastrukturę, a także interweniować w sytuacjach kryzysowych - w takim zakresie Gmina jest uprawniona do ponoszenia wydatków związanych z utrzymaniem elementów systemu odwodnienia i retencjonowania na swoim terenie.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Tak ukształtowane zadania Gminy nie mogą być jednak interpretowane jako spoczywający na Gminie generalny obowiązek utrzymania urządzeń wodnych (czy też urządzeń melioracji wodnych) znajdujących się na jej terenie – te zadania zostały bowiem mocą prawa wodnego przypisane do właścicieli (urządzeń lub gruntów – por. powyżej). W aktualnym stanie prawnym brak jest zatem zadań związanych z utrzymaniem urządzeń wodnych czy urządzeń melioracji wodnych przypisanych stricte do Gminy jako jednostki samorządu terytorialnego - obowiązki w zakresie utrzymania urządzeń wodnych i urządzeń melioracji wodnych określone w przepisach Prawa wodnego obciążają więc Gminę wyłącznie jako właściciela nieruchomości czy właściciela urządzenia.

Na gruncie Prawa wodnego wójt, burmistrz lub prezydent miasta zostali również na mocy art. 234 Prawa wodnego umocowani do wydawania decyzji nakazującej właścicielowi gruntu przywrócenie stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających, jeżeli spowodowane przez właściciela gruntu zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie.

Na marginesie, dodać należy, że w toku prac ustawodawczych w ostatnich latach, pojawiały się pomysły przekazania gminom zadań z zakresu utrzymania urządzeń melioracyjnych. Z projektu ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy (tzw. ustawa antysuszy) wynikała propozycja przejścia od starostw nadzoru nad spółkami wodnymi oraz wydawanie decyzji na podstawie art. 454 Prawa wodnego. Gmina miałaby nadzorować utrzymanie urządzeń melioracji wodnych. Organ gminy zatwierdzałby wykazy prac utrzymaniowych właścicieli gruntów nie będących w spółce wodnej, uzgadniał te wykazy z Wodami Polskimi oraz wydawał decyzje w tym zakresie. Ostatecznie te propozycje nie zostały jednak przyjęte i projekt został wycofany³.

Gmina Piaseczno - podejmowane działania

Gmina Piaseczno prowadzi w sposób stały prace o charakterze utrzymaniowym dotyczące funkcjonującego na terenie Gminy systemu odwodnieniowego. W tym celu udziela zamówień publicznych dwojakiego rodzaju: (1) dotyczących rowów odwodnieniowych oraz (2) dotyczących koszenia i czyszczenia przydrożnych rowów, cieków podstawowych i przepustów na terenie Gminy Piaseczno.

Tabela 2. Prace zlecane przez Gminę Piaseczno

Konserwacja rowów odwodnieniowych - eksploatacja studzienek, kanałów, wpustów ulicznych	Dwukrotne koszenie i czyszczenie przydrożnych rowów, cieków podstawowych i przepustów na terenie Gminy Piaseczno
Z dostępnych w BIP informacji wynika, że w ostatnich latach przeprowadzono dwa analogiczne postępowania – w roku 2018 (umowa do końca 2020 r.) oraz 2021 (umowa do końca 2022 r.). Zakres prac obejmuje wszelkie czynności umożliwiające i mające na celu wykonanie konserwacyjnych robót na urządzeniach wodnych położonych na terenie gminy Piaseczno: • ręczne wykoszenie porostów gęstych twardych i miękkich ze skarp i korony cieku;	Z dostępnych w BIP informacji wynika, iż takie postępowania organizowane są corocznie od 2017 r. W 2021 r. wybrano wykonawcę, który zaoferował cenę ryczałtową brutto w wysokości 348.400,00 zł. W zakres prac w ramach tego rodzaju postępowań wchodziły czynności zbliżone do objętych zamówieniem na konserwację rowów odwodnieniowych: • ręczne wykoszenie porostów gęstych twardych i miękkich ze skarp i korony cieku;

³ Ustawa o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy;
<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12337151>

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

• wygrabienie wykoszonych porostów ze skarp i korony cieku; • wykoszenie porostów gęstych twardych i miękkich z dna cieku; • wygrabienie wykoszonych porostów z dna cieku; • hakowanie dna rowów; • odmulenie dna rowów; • oczyszczenie z namułu przepustów rurowych; • likwidacja warg i osuwisk na skarpie; • wyrównanie skarp; • korekta linii brzegowej; • oczyszczanie wylotów oraz rurociągów drenarskich o śr. 5-20 cm; • oczyszczenie wylotów oraz rurociągów odwodnieniowych o śr. 30-120 cm; • usuwanie roślinności (drzewa i krzewy do lat 10) ze skarpy i korony rowów wraz z ich wywozem; • usuwanie kożucha roślin pływających; • zebranie i wywiezienie w okresie trwania umowy zanieczyszczeń komunalnych i organicznych – zebranie i złożenie zanieczyszczeń w przyzmy; • likwidacja przetamowań – wydobycie gałęzi i wiatrolomów z koryt rowów; • wywóz i utylizacja w okresie trwania umowy zanieczyszczeń komunalnych i organicznych; • umocnienie skarp i dna rowu poprzez wykonanie ubezpieczeń płytami ażurowymi typu „EKO”.	• wygrabienie wykoszonych porostów ze skarp i korony cieku; • wykoszenie porostów gęstych twardych i miękkich z dna cieku; • wygrabienie wykoszonych porostów z dna cieku; • hakowanie dna rowów; • odmulenie dna rowów; • oczyszczenie z namułu przepustów rurowych; • wyrównanie skarp; • korekta linii brzegowej; • usuwanie roślinności (drzewa i krzewy) ze skarpy i korony rowów wraz z ich wywozem; • zebranie i wywiezienie w okresie trwania umowy zanieczyszczeń komunalnych i organicznych - zebranie i złożenie zanieczyszczeń w przyzmy; • likwidacja przetamowań - wydobycie gałęzi i wiatrolomów z koryt rowów; • wywóz i utylizacja w okresie trwania umowy zanieczyszczeń komunalnych i organicznych.
Kwota, którą Zamawiający zamierzał przeznaczyć na realizację zamówienia: W 2021 r. – 400 000 zł brutto W 2022 r. – 400 000 zł brutto	Kwota, którą Zamawiający zamierzał przeznaczyć na realizację zamówienia w 2021: 500 000 zł brutto.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BIP

Powyższe prace Gmina zleca w ramach własnych zadań związanych z ochroną przeciwpowodziową oraz gospodarką wodną, jako właściciel czy też samoistny posiadacz obiektów/urządzeń objętych pracami.

Wskazać należy, iż z informacji uzyskanych od przedstawicieli Spółki wynika, że powyższe działania Gminy pokrywają się niekiedy z obszarem działalności Spółki (tj. wykonywane są na terenach objętych własnością Spółki). Dzieje się tak zapewne ze względu na trudności z rozgraniczeniem odpowiedzialności za stan poszczególnych rowów i innych urządzeń wodnych oraz melioracyjnych, w szczególności ze względu na przestarzałe mapy terenów. Zwraca uwagę również dysproporcja pomiędzy środkami finansowymi przeznaczanymi przez Gminę na realizację zadań związanych z gospodarką wodną a budżetem w dyspozycji Spółki.

Ze względu na braki w dokumentacji, a także niewielkie środki finansowe, którymi dysponuje Spółka i Związek, działania podejmowane przez Gminę są konieczne i uzasadnione.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

3.5 Starostowie

Zgodnie z art. 462 ust. 1 Prawa wodnego nadzór i kontrolę nad działalnością spółki wodnej sprawuje właściwy miejscowo starosta. Ponadto starosta jest organem właściwym do wydania wspomnianej już decyzji w trybie art. 454 Prawa wodnego tj. decyzji w przedmiocie obciążenia podmiotów niebędących członkami spółki wodnej obowiązkiem ponoszenia świadczeń na rzecz spółki.

3.6 Wody Polskie

Od 1 stycznia 2018 roku głównym podmiotem odpowiedzialnym za krajową gospodarkę wodną jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (dalej: Wody Polskie). Utworzenie Wód Polskich miało w założeniu zapewnić pełną realizację zlewniowej polityki gospodarowania wodami przez wprowadzenie zarządzania na każdym poziomie zlewni, regionu wodnego i dorzecza poprzez jeden podmiot. Wody Polskie działają na podstawie przepisów Prawa wodnego oraz statutu nadanego Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2017 r. (Dz. U. poz. 2506).

Wody Polskie przejęły zadania i kompetencje prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz marszałków województw, a także starostów - w zakresie zgód wodnoprawnych.

Wody Polskie są państwową osobą prawną w skład której wchodzi następujące jednostki organizacyjne:

- Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej z siedzibą w Warszawie;
- 11 Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej (RZGW) z siedzibami w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu;
- 50 Zarządów Zlewni;
- 330 Nadzorów Wodnych.

Przepis art. 240 Prawa wodnego wskazuje szereg kompetencji, które przysługują poszczególnym jednostkom organizacyjnym Wód Polskich. Wśród najważniejszych zadań Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej wskazać można na:

- współuczestnictwo w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią i przeciwdziałaniu skutkom suszy, na poziomie obszarów dorzeczy;
- przygotowanie projektu wstępnej oceny ryzyka powodziowego;
- przygotowanie projektu planu przeciwdziałania skutkom suszy, o którym mowa w art. 185 Prawa wodnego, i jego aktualizacje;
- realizację działań służących zrównoważonemu gospodarowaniu wodami, w tym osiągnięciu celów środowiskowych, o których mowa w ustawie, na obszarach dorzeczy i współuczestnictwo w ich realizacji;
- nadzór nad planowaniem i realizacją zadań związanych z utrzymaniem wód i pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną.

Regionalne zarządy gospodarki wodnej wykonują m.in. następujące zadania Wód Polskich:

- wykonują kontrolę gospodarowania wodami, o której mowa w art. 335 ust. 1 pkt 1 Prawa wodnego – kontrola ta dotyczy np. utrzymywania wód oraz urządzeń wodnych;

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

- realizacja i współdziałanie w realizacji działań służących prowadzeniu zrównoważonego gospodarowania wodami, w tym osiągnięciu celów, o których mowa w ustawie.

Do zadań realizowanych przez Zarządy Zlewni zaliczyć można:

- realizację zadań związanych z utrzymaniem wód i pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, w tym obwałowań oraz obszaru międzywala;
- realizację przedsięwzięć związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych oraz współdziałanie w tym zakresie z właściwymi organami i podmiotami;
- współpracę z podmiotami korzystającymi z wód i wykonującymi urządzenia wodne, w tym z podmiotami planującymi budowę lub modernizację instalacji wykorzystujących hydroenergię do wytwarzania energii elektrycznej.

Nadzory Wodne, z uwzględnieniem przepisów art. 397 ust. 3 określającego inne organy właściwe do wydawania określonych zgód wodnoprawnych, wykonują następujące zadania Wód Polskich:

- współuczestniczą w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią i przeciwdziałaniu skutkom suszy, na poziomie zlewni;
- prowadzą sprawy dotyczące zgłoszeń wodnoprawnych;
- przyjmują wnioski o wydanie zgód wodnoprawnych oraz innych decyzji przewidzianych w ustawie;
- utrzymują i eksploatują urządzenia wodne będące własnością Skarbu Państwa.

W Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie funkcjonują trzy podstawowe pionery merytoryczne:

- Pion ochrony przed powodzią i suszą - zajmuje się wszelkimi sprawami związanymi planowaniem, przygotowaniem projektów i realizacją inwestycji, a także utrzymaniem i eksploatacją obiektów hydrotechnicznych. Pion prowadzi również sprawy, które związane są z zapewnieniem wody na potrzeby rolnictwa i sprawy związane z monitorowaniem sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej oraz sytuacjami kryzysowymi;
- Pion usług wodnych - obejmuje zakresem swojej działalności sprawy związane z użytkownikami wód, przede wszystkim wydawaniem zgód wodnoprawnych, naliczaniem opłat za usługi wodne, kontrolą gospodarowania wodami;
- Pion zarządzania środowiskiem wodnym - zajmuje się sprawami związanymi przede wszystkim z wdrażaniem dyrektyw unijnych oraz sprawami związanymi z obszarami chronionymi, takimi jak NATURA 2000⁴.

3.7 Spory kompetencyjne

W praktyce stosowania Prawa wodnego dochodzi do szeregu sporów kompetencyjnych i problemów z rozgraniczeniem odpowiedzialności pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za gospodarowanie wodami. W szczególności dotyczy to Wód Polskich, bowiem do ich najważniejszych kompetencji z obszaru zainteresowania analizy, które potencjalnie mogą powodować spory kompetencyjne z innymi organami, należą:

⁴ Wody Polskie - zadania; <https://www.wody.gov.pl/o-wodach-polskich/zadania-wod-polskich>

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

- zadania z zakresu przeciwdziałania skutkom powodzi i suszy (art. 163 i nast. Prawa wodnego);
- wydawanie zgód wodnoprawnych, w tym pozwoleń wodnoprawnych (art. 397 i nast. Prawa wodnego);
- wydawanie decyzji dotyczących utrzymywania urządzeń wodnych (art. 188 Prawa wodnego);
- wydawanie decyzji restytucyjnych (art. 191 Prawa wodnego)
- prowadzenie ewidencji melioracji wodnych (art. 196 Prawa wodnego).

Zadania z zakresu przeciwdziałania skutkom powodzi i suszy

W ramach przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi Wody Polskie prowadzą Program Kształtowania Zasobów Wodnych na Terenach Rolniczych. W jego ramach realizują inwestycje, które wykorzystywać mają retencję korytową dla zmniejszenia skutków suszy i powodzi. Umożliwia to zatrzymanie wód opadowych i odpowiednie rozpróśnienie ich za pomocą systemów melioracyjnych, w celu nawodnienia terenów rolnych⁵.

Realizacja programu Kształtowania Zasobów Wodnych na Terenach Rolniczych oparta jest na mechanizmie wykorzystywania systemów melioracyjnych i ich dwufunkcyjności – a zatem możliwości odprowadzenia nadmiaru wody w czasie wezbrań oraz nawodnienia w okresie pojawienia się nízówek na rzekach. Dla realizacji założeń programu konieczna jest współpraca Wód Polskich z samorządami, w tym spółkami wodnymi zrzeszającymi lokalnych rolników.

Spory Wód Polskich z wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta na gruncie stosowania art. 191 ust. 1, a art. 234 ust. 3 Prawa wodnego

Na gruncie decyzji, do których wydawania kompetentne są organy Wód Polskich często rodzą się spory kompetencyjne z innymi organami. Takie sytuacje występują w przypadku stanów faktycznych dotyczących zniszczeń dokonanych w urządzeniach melioracyjnych. W tym zakresie trudne do rozgraniczenia jest zastosowanie:

- art. 191 Prawa wodnego - decyzji restytucyjnej wydawanej przez Wody Polskie w przypadku nienależytego utrzymywania urządzenia wodnego, którego następstwem jest zmiana funkcji tego urządzenia lub szkodliwe oddziaływanie tego urządzenia na wody lub grunty, a
- art. 234 ust. 3 - decyzji nakazującej właścicielowi gruntu przywrócenie stanu poprzedniego wydawanej przez wójta, burmistrza lub Prezydenta Miasta, jeżeli spowodowane przez właściciela gruntu zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie.

Naczelny Sąd Administracyjny wypowiadał się na gruncie takich sporów wielokrotnie (tak np.: Postanowienie NSA z 15.10.2021 r., III OW 29/21, LEX nr 3264598, Postanowienie NSA z 21.04.2021 r., III OW 56/21, LEX nr 3167584, Postanowienie NSA z 10.05.2022 r., III OW 180/21, LEX nr 3348388). W praktyce bowiem organy mają trudność z rozróżnieniem sytuacji, w której doszło do nienależytego utrzymania urządzenia melioracji wodnych (wówczas na podstawie art. 206 Prawa wodnego właściwy organ Wód Polskich ustala, w drodze decyzji, szczegółowe zakresy i terminy jego wykonywania), od

⁵ Wody Polskie kontynuują realizację zadań z zakresu retencji korytovej. Działania w województwie świętokrzyskim; <https://www.wody.gov.pl/aktualnosci/1872-wody-polskie-kontynuują-realizację-zadań-z-zakresu-retencji-korytovej-działania-w-województwie-swiętokrzyskim#>

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

sytuacji, w której powinna zostać wydana decyzja z art. 234 Prawa wodnego nakazująca przywrócenie stanu poprzedniego.

Spory Wód Polskich ze starostą na gruncie stosowania art. 205 i 206 Prawa wodnego

Zgodnie z art. 205 Prawa wodnego utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy - do tej spółki lub tego związku spółek wodnych.

Przepis art. 206 stanowi, że jeżeli obowiązek ten nie jest wykonywany, właściwy organ Wód Polskich ustala, w drodze decyzji, proporcjonalnie do odnoszonych korzyści przez właścicieli gruntów, szczegółowe zakresy i terminy jego wykonywania. W tym zakresie często powstają spory kompetencyjne pomiędzy Wodami Polskimi a starostami, którzy zgodnie z art. 462 ust. 1 Prawa wodnego sprawują nadzór i kontrolę na działalnością spółek wodnych.

NSA rozstrzygając takie spory wskazywał Wody Polskie jako organ właściwy do wydania odpowiedniej decyzji i zwracał uwagę, iż *Zakres kontroli i nadzoru został sprecyzowany w dalszych jednostkach redakcyjnych tego przepisu oraz w art. 463 ustawy Prawo wodne. Obejmuje on kontrolę uchwał spółek wodnych pod kątem ich zgodności z prawem, a także rozwiązanie zarządu spółki wodnej i ustanowienie zarządu komisarycznego. Sprawowanie nadzoru na działalnością spółki wodnej nie oznacza w żadnym wypadku modyfikacji innych przepisów ustawowych, które w sposób jednoznaczny wskazują jako organ właściwy w sprawie organ Wód Polskich.* (Postanowienie NSA z 28.06.2022 r., III OW 203/21, LEX nr 3359326.)

Jako przykłady podobnych rozstrzygnięć posłużyć mogą także: Postanowienie NSA z 8.03.2022 r., III OW 75/21, LEX nr 3321006, Postanowienie NSA z 8.03.2022 r., III OW 73/21, LEX nr 3321163, Postanowienie NSA z 8.03.2022 r., III OW 76/21, LEX nr 3320923, Postanowienie NSA z 28.06.2022 r., III OW 203/21, LEX nr 3359326.

Rozstrzygając takie sprawy NSA zaznacza jednak, iż przesądza jednocześnie, że w danej sprawie zaistniały przesłanki do wydania decyzji z art. 206 Prawa wodnego, wskazując jedynie, że organem właściwym do prowadzenia postępowania na tej podstawie, jest organ Wód Polskich.

Spory Wód Polskich ze starostą na gruncie stosowania art. 188 ust. 3 i art. 454 ust. 3 Prawa wodnego

Na mocy art. 188 Prawa wodnego na wniosek właściciela urządzenia wodnego właściwy organ Wód Polskich, w drodze decyzji, dokonuje podziału kosztów utrzymywania urządzeń wodnych, w przypadku odnoszenia z nich korzyści przez osoby trzecie.

Natomiast zgodnie z art. 454 Prawa wodnego, jeżeli podmioty trzecie odnoszą korzyści z urządzeń spółki wodnej lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, dla której ochrony spółka wodna została utworzona, są obowiązane do ponoszenia świadczeń na rzecz tej spółki. Wysokość i rodzaj tych świadczeń ustala, w drodze decyzji, starosta.

Na gruncie stosowania tych dwóch przepisów również pojawiają się spory. NSA jednak niekiedy oddala wnioski i ich rozstrzygnięcie stwierdzając, iż *Trudno mówić o sporze kompetencyjnym, kiedy dwa organy odnoszą się w rzeczywistości do dwu różnych spraw, chociaż dotyczących tego samego podmiotu. Jest to pozorny spór kompetencyjny, gdyż nie ma w takiej sytuacji rozbieżności stanowisk w zakresie kompetencji tych organów, natomiast istnieje rozbieżność poglądów, co do istoty sprawy (tak:*

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Postanowienie NSA z 14.10.2021 r., III OW 34/21, LEX nr 3264614, Postanowienie NSA z 19.05.2021 r., III OW 42/21, LEX nr 3180703).

Na kanwie tego rodzaju sporu, wypowiedział się Naczelny Sąd Administracyjny stwierdzając, iż: *należy zwrócić uwagę, że hipoteza norm dekodowanych z powyższych przepisów jest różna. Norma z art. 188 ustawy Prawo wodne dotyczy sytuacji, w której organ nakłada obowiązki związane z ponoszeniem kosztów utrzymania urządzeń melioracji wodnych. Adresatem tych obowiązków jest podmiot odnoszący korzyści z urządzeń wodnych. Wnioskodawcą może być wyłącznie właściciel (posiadacz) urządzenia wodnego. Natomiast norma z art. 454 ust. 1 ustawy Prawo wodne, dotyczy sytuacji, w której podmioty niebędące członkami spółki wodnej odnoszą korzyści z działalności tej spółki. Wówczas organ (starosta) określa w drodze decyzji wysokość i rodzaj świadczeń na rzecz spółki wodnej (lub związku spółek wodnych). Podmiotem zobowiązanym do tych świadczeń będzie także podmiot odnoszący korzyści z urządzeń wodnych, ale uprawnionym - spółka wodna lub związek spółek wodnych. Przepisy te dotyczą zatem dwóch odrębnych sytuacji prawnych i faktycznych* (Postanowienie NSA z 14.10.2021 r., III OW 34/21, LEX nr 3264614).

Występowanie takich trudnych do rozstrzygnięcia sytuacji, wynika z pewnością także z problemów w jasnym określeniu statusu poszczególnych urządzeń (melioracyjne czy wodne) oraz w związku z tym w faktycznym rozgraniczeniu zakresów stosowania spornych przepisów. Niekiedy więc to niemożność jednoznacznego ustalenia stanu faktycznego sprawy z uwagi na wielość i różnorodność urządzeń powoduje, że określenie organu właściwego do jej rozstrzygnięcia jest praktycznie niemożliwe.

Oddziałuje to także na sytuację spółek wodnych. Napotykają one na trudności w pozyskiwaniu finansowania, bowiem trudno o ustalenie organu, który ma zdecydować o nałożeniu na podmioty trzecie obowiązków w zakresie ponoszenia świadczeń na rzecz spółki.

Prowadzenie ewidencji melioracji wodnych

Problemy mogą także występować na gruncie art. 196 Prawa wodnego, który nakłada na Wody Polskie obowiązek prowadzenia ewidencji melioracji. Może to być to o tyle problematyczne, że wykonywanie urządzeń melioracji wodnych należy do właścicieli urządzeń, zaś utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy - do tej spółki lub tego związku spółek wodnych.

Należy zatem wskazać, iż również w tym zakresie kompetencje i zadania poszczególnych podmiotów mogą nakładać się na siebie, co stwarza trudności w ich efektywnym wykonywaniu. Spółki wodne, które są najbliższe problemów związanych z prawidłowym funkcjonowaniem systemów melioracji, dysponują bardzo przestarzałymi mapami terenów zmeliorowanych, objętych zakresem ich działalności. Obowiązek prowadzenia takich ewidencji posiadają natomiast Wody Polskie, zaś utrzymanie urządzeń objętych ewidencją nie spoczywa na nich.

3.8 Podsumowanie

W praktyce stosowania Prawa wodnego występuje szereg sporów kompetencyjnych pomiędzy organami gmin, starostami oraz Wodami Polskimi, co znacząco utrudnia efektywne funkcjonowanie uczestnikom systemu, a zwłaszcza spółom wodnym, w tym Spółce Wodnej w Piasecznie.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Trudności związane z funkcjonowaniem Spółki Wodnej w Piasecznie wynikają więc z problemów o podłożu systemowym, nie są zaś jednostkowym przypadkiem dotyczącym wyłącznie tej spółki. Wynikają one przede wszystkim z:

- trudnym do wyodrębnienia zakresem odpowiedzialności spółek wodnych i innych podmiotów zajmujących się gospodarką wodną;
- problemów z uzyskaniem finansowania przez Spółkę;
- posiadaniem przez Spółkę przestarzałych map zmeliorowanych terenów i trudności z dotarciem do właścicieli gruntów.

Trudności z wyodrębnieniem zakresu odpowiedzialności spółek wodnych wiążą się z przyjętymi na gruncie Prawa wodnego rozwiązaniami. Problematyczne do rozróżnienia są bowiem zakresy definicji urządzeń wodnych oraz urządzeń melioracji wodnych. Za utrzymanie tych pierwszych odpowiedzialni są ich właściciele (art. 188) zaś drugich – zainteresowani właściciele gruntów, bądź spółka wodna, o ile są one objęte jej działalnością (art. 205). Różnica pomiędzy tymi urządzeniami wyznaczana jest w głównej mierze celem, trudnym do jednoznacznego określenia – urządzenia melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Spółka Wodna w Piasecznie powstała (w myśl swego Statutu) w celu utrzymania i eksploatacja urządzeń melioracji wodnych wraz z budowlami oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki wodnej na terenach zmeliorowanych. Z założenia powinna więc działać tam, gdzie mamy do czynienia z gruntami rolnymi i funkcjonującymi w związku z tym melioracjami rolniczymi. Postępująca urbanizacja terenu gminy Piaseczno powoduje natomiast, że efektywne funkcjonowanie Spółki Wodnej staje się zdecydowanie utrudnione, bowiem melioracje rolnicze zaczynają przenikać się z systemami miejskimi, co prowadzi do krzyżowania kompetencji różnych podmiotów zajmujących się gospodarką wodną.

Co więcej przestarzałe mapy zmeliorowanych terenów i trudności w identyfikacji aktualnych właścicieli nieruchomości na zmeliorowanych gruntach stwarzają kolejne trudności dla spółek wodnych. Spółka Wodna w Piasecznie dysponuje bardzo starymi mapami i posiada ograniczone możliwości stworzenia nowych, także z uwagi brak prawnych możliwości dotarcia do zmieniających się właścicieli zmeliorowanych gruntów bądź gruntów, na które oddziałują urządzenia Spółki.

Spółka natrafia także na znaczne problemy w pozyskaniu finansowania. Dotyczy to zarówno uzyskania dotacji celowych z budżetu jednostek samorządu terytorialnego jak i pozyskiwania środków ze składek członkowskich. Z pewnością zwiększenie budżetu Spółki pozwoliłoby na znaczące zwiększenie skali jej działań – tym niemniej nie pozwoli na wyeliminowanie licznych trudności związanych z rozgraniczeniem odpowiedzialności za utrzymanie urządzeń, w szczególności w kontekście zmieniającego się przeznaczenia gruntów.

W świetle istniejących uwarunkowań nie ma bowiem podstaw prawnych do uczynienia Spółki podmiotem odpowiedzialnym w sposób kompleksowy za gospodarkę wodną na terenie Gminy.

4 Propozycja sposobu zarządzania i utrzymania obiektów systemu odwadniania i zagospodarowania wód opadowych (w szczególności rowów odwadniających) znajdujących się na gruntach prywatnych

4.1 Uwagi ogólne

Sposób zarządzania i utrzymania obiektów systemu odwadniania i zagospodarowania wód opadowych (w szczególności rowów odwadniających) znajdujących się na terenach prywatnych pozostaje problematyczny z uwagi na trudności w określeniu odpowiedzialności za stan i funkcjonalność tego systemu – por. rozważania powyżej.

Co istotne, rowy odwodnieniowe mogą mieścić się zarówno w definicji urządzeń wodnych, jak i urządzeń melioracji wodnych. Na gruncie Prawa wodnego urządzenia wodne to urządzenia lub budowle służące do kształtowania zasobów wodnych lub korzystania z tych zasobów, w tym m.in. urządzenia lub budowle piętrzące, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i rowy (art. 16 pkt 65). Zgodnie zaś z art. 197, urządzeniami melioracji wodnych są m.in. rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie, o ile służą regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy (art. 195). W związku z powyższym dany rów odwodnieniowy może stanowić, w zależności od jego celu, urządzenie wodne lub urządzenie melioracji wodnej (stanowiące urządzenie wodne).

Jest to istotne z uwagi na znaczące różnice w ustaleniu podmiotów odpowiedzialnych za utrzymanie poszczególnych rodzajów urządzeń oraz istniejące narzędzia administracyjnoprawne służące egzekwowaniu wykonywania działań przez te podmioty.

W poniższej tabeli zaprezentowano skrótowo zakresy odpowiedzialności i dostępne narzędzia administracyjnoprawne. Przepisy przywołane w treści tabeli zostały szerzej opisane w ramach rozdziału II niniejszego opracowania.

Tabela 3. Odpowiedzialność za utrzymanie poszczególnych urządzeń

Odpowiedzialność	Urządzenia melioracji wodnych	Urządzenia wodne	Urządzenia spółki wodnej (urządzenia melioracji wodnych w przypadku, gdy na danym terenie działa spółka wodna)
Podmiot odpowiedzialny za utrzymanie	Zainteresowani właściciele gruntów* (art. 205) * ewentualnie posiadacze samoistni (art. 17 ust. 1 pkt 1)	Właściciele* urządzeń wodnych (art. 188 ust. 1) * ewentualnie posiadacze samoistni (art. 17 ust. 1 pkt 1)	Spółka wodna, jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związek spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy (art. 205)
	• Art. 206 - <i>Jeśli obowiązek utrzymania</i>	• Art. 191 (decyzja restytucyjna) - <i>W</i>	• Możliwość zastosowania art. 206

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Decyzja przymuszająca i/lub restytucyjna	<i>nie jest wykonywany, właściwy organ Wód Polskich ustala, w drodze decyzji, proporcjonalnie do odnoszonych korzyści przez właścicieli gruntów, szczegółowe zakresy i terminy jego wykonywania</i> • możliwość zastosowania decyzji restytucyjnej (art. 191 ust. 1)	<i>przypadku nienależytego utrzymywania urządzenia wodnego, którego następstwem jest zmiana funkcji tego urządzenia lub szkodliwe oddziaływanie tego urządzenia na wody lub grunty, organ właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych* na wykonywanie urządzeń wodnych (...) może, w drodze decyzji, nakazać właścicielowi tego urządzenia przywrócenie poprzedniej funkcji tego urządzenia, wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom lub likwidację szkód</i> *właściwy organ Wód Polskich (art. 397, art. 240 ust. 4 pkt 1 lit. b)	w stosunku do spółki wodnej (tak: (tak: Postanowienie NSA z 18.05.2021 r., III OW 28/21, LEX nr 3181299.) • Teoretyczna możliwość zastosowania decyzji restytucyjnej (art. 191 ust. 1)???
Podział kosztów utrzymania urządzeń	• możliwość zastosowania art. 188 ust. 3	• art. 188 ust. 3 - Na wniosek właściciela urządzenia wodnego organ właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych* na wykonywanie urządzeń wodnych, w drodze decyzji, dokonuje podziału kosztów utrzymywania urządzeń wodnych *właściwy organ Wód Polskich (art. 397, art. 240 ust. 4 pkt 1 lit. b)	• art. 454 - Jeżeli osoby trzecie niebędące członkami spółki wodnej odnoszą korzyści z urządzeń spółki wodnej lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, dla której ochrony spółka wodna została utworzona, są obowiązane do ponoszenia świadczeń (pieniężnych lub niepieniężnych) na rzecz tej spółki. Wysokość i rodzaj świadczeń oraz terminy ich spełnienia ustala, w drodze decyzji, starosta.
	• art. 477 prawa wodnego - Kara	• art. 477 prawa wodnego - Kara grzywny Karze	• art. 477 prawa wodnego - Kara

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Sankcje za niedopełnienie obowiązków utrzymaniowych na gruncie Prawa wodnego	grzywny Karze grzywny na gruncie prawa wodnego (art. 477) <i>podlega m.in. brak utrzymywania urządzeń wodnych (wbrew art. 188 ust. 1), niszczenie lub uszkodzanie urządzeń wodnych (wbrew art. 192 ust. 1 pkt 1), utrudnianie przepływu wody w związku z wykonywaniem lub utrzymywaniem urządzeń wodnych (wbrew art. 192 ust. 1 pkt 2)</i> art. 155 Kodeksu wykroczeń* Art. 155 KW zawiera sankcję (kara grzywny) za popełnienie wykroczenia polegającego na niszczeniu lub uszkodzeniu urządzeń melioracyjnych na gruncie leśnym lub rolnym (art. 155) * Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2008 z późn. zm.)	grzywny na gruncie prawa wodnego (art. 477) <i>podlega m.in. brak utrzymywania urządzeń wodnych (wbrew art. 188 ust. 1), niszczenie lub uszkodzanie urządzeń wodnych (wbrew art. 192 ust. 1 pkt 1), utrudnianie przepływu wody w związku z wykonywaniem lub utrzymywaniem urządzeń wodnych (wbrew art. 192 ust. 1 pkt 2)</i> Kontrolę w tym zakresie wykonują Wody Polskie i są w tym zakresie uprawnione do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (art. 334 pkt 4-6, art. 335 ust. 1 pkt 1, art. 336 ust. 1 pkt 9).	grzywny Karze grzywny na gruncie prawa wodnego (art. 477) <i>podlega m.in. brak utrzymywania urządzeń wodnych (wbrew art. 188 ust. 1), niszczenie lub uszkodzanie urządzeń wodnych (wbrew art. 192 ust. 1 pkt 1), utrudnianie przepływu wody w związku z wykonywaniem lub utrzymywaniem urządzeń wodnych (wbrew art. 192 ust. 1 pkt 2)</i> art. 464 ust. 2 pkt 1) - spółka wodna może być rozwiązana przez starostę, w drodze decyzji, jeżeli działalność spółki wodnej narusza przepisy prawa lub postanowienia statutu

Źródło: opracowanie własne

4.2 Zaangażowanie spółki gminnej

Analizy przeprowadzone w rozdziale II jasno wskazują, że utrzymanie obiektów systemu odwadniania i zagospodarowania wód opadowych znajdujących się na gruntach prywatnych nie stanowi zadania Gminy, bowiem **zadania te zostały zastrzeżone ustawowo na rzecz innych podmiotów**. Z tego względu Gmina nie powinna również finansować takiego zadania. Natomiast informacje zebrane w powyższej tabeli pokazują, że brak jest administracyjnoprawnych narzędzi, które mogłaby wykorzystać Gmina Piaseczno w celu przymuszenia do działania osób odpowiedzialnych za utrzymanie tych urządzeń (tj. właścicieli urządzeń lub gruntów).

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Dostrzec należy również, że podjęcie przez Gminę **działań organizacyjnych** nakierowanych na poprawę stanu gospodarki wodnej jest obiektywnie konieczne i mieści się w zakresie zadań Gminy – służy bowiem z pewnością ochronie przed powodzią oraz przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W świetle istniejących uwarunkowań prawnych, jedyną możliwością przejęcia zadań utrzymaniowych ciążących na właścicielach gruntów/urządzeń pozostaje **droga cywilnoprawna**, tj. zawieranie umów cywilnoprawnych z podmiotami odpowiedzialnymi za utrzymanie urządzeń.

Jak się wydaje, w strukturach Gminy jedynym podmiotem właściwym do prowadzenia tego rodzaju działalności jest gminna spółka - Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Piasecznie (dalej: PWiK).

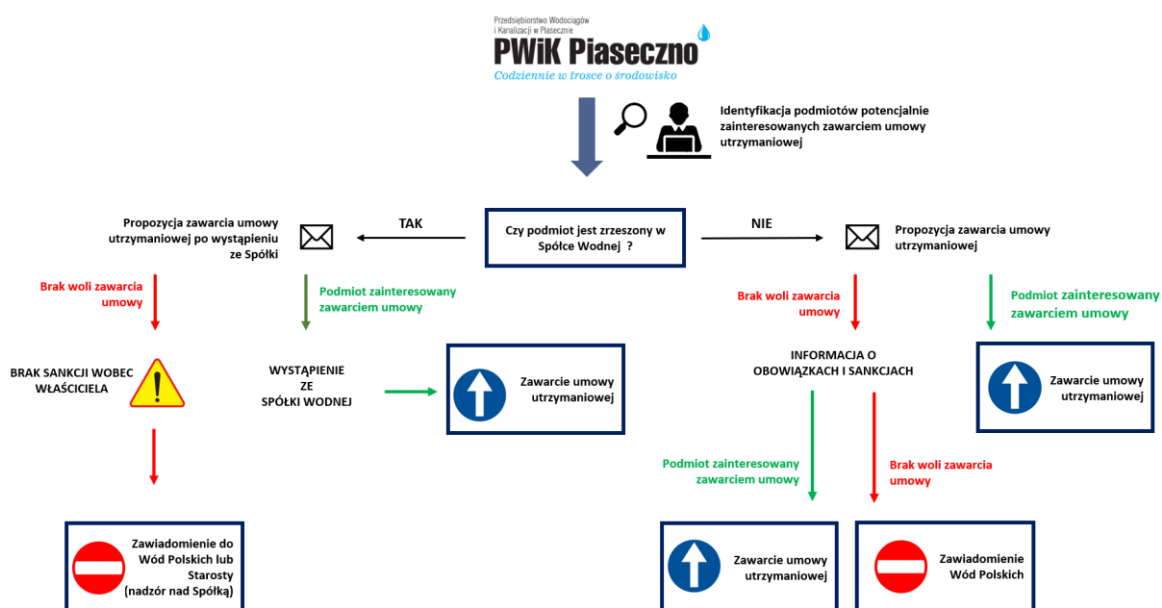
PWiK jako świadczący usługi

Usługi, które miałyby być świadczone przez PWiK pozostają w związku z dotychczasową działalnością Spółki, Spółka posiada więc większość kompetencji niezbędnych do prowadzenia tego rodzaju usług. Ponadto, nie ma przeszkód, aby działalność tego rodzaju była wykonywana przez spółkę gminną – stanowi bowiem użyteczność publiczną – jej celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych.

Należy zaznaczyć, że taki rodzaj działalności stanowiłby działalność komercyjną PWiK, polegającą na zawieraniu z prywatnymi podmiotami (odpowiedzialnymi za utrzymanie danego urządzenia), umów cywilnoprawnych obejmujących świadczenie przez PWiK usług z zakresu utrzymania urządzenia w zamian za wynagrodzenie. Wynagrodzenie to musi zapewniać pokrycie kosztów ponoszonych przez PWiK. PWiK jako spółka prawa handlowego nie powinno bowiem podejmować działalności deficytowej.

Zasadnicze założenia proponowanego mechanizmu i konieczne do przeprowadzenia działania przedstawia poniższy schemat.

Rysunek 1. Mechanizm zawierania umów utrzymaniowych przez PWiK.

Źródło: opracowanie własne; logo PWiK: <https://www.pwikpiaseczno.pl/>

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Realizacja przedstawionej propozycji wiąże się z koniecznością przeprowadzenia przez PWiK szeregu prac związanych z identyfikacją istniejących urządzeń i podmiotów zobligowanych do ich utrzymania, a następnie zwrócenia się do nich z propozycją zawarcia umowy. Mając na uwadze regulację Prawa wodnego, należy jednak pamiętać, iż ani Gmina, ani PWiK nie dysponują narzędziami, które mogłyby skutecznie obligować podmioty zobowiązane do utrzymania urządzeń, do skorzystania z oferty PWiK. W przypadku braku zgody właściciela na zawarcie z PWiK umowy utrzymaniowej, PWiK mogłoby ewentualnie informować właścicieli o spoczywających na nich obowiązkach utrzymaniowych oraz sankcjach karnych, które wynikać mogą zostać na nich nałożone w wyniku stwierdzenia zaniedbań w tym zakresie (art. 477 Prawa wodnego).

Problematiczna pozostaje przy tym kwestia sposobu ustalenia wynagrodzenia: zgodnie z przepisem art. 188 ust. 2 Prawa wodnego w kosztach utrzymywania urządzeń wodnych uczestniczy ten, kto odnosi z nich korzyści. Wobec tego zasadnym byłoby zawieranie umów wielostronnych, w których do zapłaty wynagrodzenia zobowiązane byłyby wszystkie podmioty odnoszące korzyści z urządzenia. Natomiast, w sytuacji, w której właściciel urządzenia wodnego godzi się na zlecenie usług utrzymaniowych PWiK a brakuje takiej zgody od pozostałych podmiotów odnoszących korzyści z urządzenia konieczne byłoby wprowadzenie do umowy mechanizmu umożliwiającego skorzystanie z przepisu art. 188 ust. 3 Prawa wodnego tj. przepisu umożliwiającego dokonanie podziału kosztów utrzymywania urządzeń wodnych przez Wody Polskie. Ze względu na fakt, że podmiotem uprawnionym do złożenia stosownego wniosku jest wyłącznie właściciel urządzenia, umowa powinna również przewidywać udzielenie PWiK pełnomocnictwa, które umocowałoby je do wnioskowania w imieniu właściciela urządzenia do Wód Polskich w trybie art. 188 ust. 3 Prawa wodnego.

Proponowane działania PWiK a Spółka wodna

Prowadzone przez PWiK działania muszą ponadto uwzględniać fakt, iż w Piasecznie działa Spółka wodna, zrzeszona w Związku Spółek Wodnych w Piasecznie.

Jak wynika z analizy przeprowadzonej w rozdziale I niniejszego opracowania, zarówno Spółka wodna w Piasecznie jak i Związek Spółek Wodnych posiadają ograniczone możliwości działania oraz pozyskiwania finansowania, przez co ich działalność zasadniczo jest prowadzona nieefektywnie.

Podmioty te nie dysponują także możliwościami ani narzędziami, które mogłyby przyczynić się do ich rozwoju i zwiększenia efektywności prowadzonej działalności – wynika to w szczególności z postępującej urbanizacji terenu Gminy (Spółka powołana została w celach związanych z melioracjami rolniczymi).

W związku z powyższym, zaproponowane powyżej rozwiązanie pomija takie możliwości jak dotowanie Spółki wodnej, czy wspieranie jej przez Gminę w inny sposób.

Nie sposób jednak całkowicie pominąć tę problematykę, ponieważ w obecnym stanie faktycznym i prawnym Spółka wodna oraz Związek są podmiotami odpowiedzialnymi za utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych. Zgodnie bowiem z art. 205 Prawa wodnego, utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy - **do tej spółki lub tego związku spółek wodnych**. W ramach niniejszego opracowania przyjęto, iż podstawowym podmiotem odpowiedzialnym jest w tym zakresie Spółka Wodna, zaś Związek działa na jej zlecenie i w celu zaspokojenia jej potrzeb (nie zaś wprost potrzeb zrzeszonych w Spółce członków - § 4 ust. 2 Statutu Związku).

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

Wykluczyć należy jednak z góry potraktowanie Spółki wodnej jako potencjalnej strony umowy z PWiK, mocą, której Spółka miałaby zlecić PWiK utrzymanie urządzeń. Działanie takie byłoby – co trzeba wyraźnie wskazać - bezcelowe. Spółka nie dysponuje bowiem środkami finansowymi na zapłatę wynagrodzenia za świadczoną usługę, a środki które ewentualnie mogłaby pozyskać pochodziłyby ze składek członkowskich – zatem od podmiotów prywatnych.

Z tego względu, w toku identyfikacji przez PWiK podmiotów prywatnych potencjalnie zainteresowanych zawarciem z PWiK umowy utrzymaniowej, należy uwzględnić również osoby zrzeszone w Spółce wodnej. Ewentualne zawarcie umowy z PWiK musiałoby się wiązać z wystąpieniem ze Spółki wodnej. Z perspektywy właściciela gruntu sytuacja przedstawiałaby się wówczas w ten sposób, że zamiast składki członkowskiej do Spółki uiszcząby wynagrodzenie należne PWiK – mając umowne gwarancje co do zakresu prowadzonych przez PWiK prac.

Zauważyć jednak należy, iż w takiej sytuacji, na podmiot zrzeszony w Spółce wodnej przepisy prawa nie nakładają sankcji związanych z brakiem wywiązywania się z obowiązków utrzymaniowych. W takim przypadku podmiotem odpowiedzialnym za utrzymanie jest Spółka. Zatem w przypadku braku woli zawarcia umowy utrzymaniowej z PWiK po stronie podmiotu zrzeszonego w Spółce wodnej, rozważać można zawiadomienie Wód Polskich oraz Starosty jako organu nadzoru na Spółką, a ewentualne sankcje nałożone w toku kontroli obciążą Spółkę wodną, a nie jej członków. Pośrednio wpłynie to jednak na sytuację podmiotu zrzeszonego w Spółce – uiszcza on bowiem na jej rzecz składki członkowskie, których wysokość może rosnąć w związku z obciążaniem Spółki sankcjami finansowymi.

Systematyczne prowadzenie opisanych powyżej działań przez PWiK musiałoby doprowadzić do stopniowego odpływu członków ze Spółki wodnej – a w konsekwencji do jej likwidacji. Spółka wodna może być rozwiązana przez starostę (art. 464 ust. 2), w drodze decyzji, jeżeli działalność spółki wodnej narusza przepisy prawa lub postanowienia statutu - w przypadku braku wywiązywania się przez Spółkę wodną z obowiązków utrzymaniowych nałożonych na nią na gruncie art. 205 Prawa wodnego, Starosta może Spółkę rozwiązać.

4.3 Podsumowanie i wnioski

- A. W świetle istniejących uwarunkowań prawnych, opracowanie rozwiązań systemowych w zakresie zarządzania i utrzymania obiektów systemu odwadniania i zagospodarowania wód opadowych (w szczególności rowów odwadniających) znajdujących się na terenach prywatnych, jest **zasadniczo niemożliwe**.
- B. Wynika to w szczególności z:
- trudności z zaklasyfikowaniem konkretnego urządzenia do właściwej kategorii (urządzenia wodne/melioracji wodnych) – a co za tym idzie również zastosowanie właściwego przepisu określającego odpowiedzialność za utrzymanie (tj. art. 188 ust. 1 lub art. 205)
  - braku odpowiednich narzędzi administracyjnoprawnych po stronie Gminy, które umożliwiłyby jej systemowe podejście do problemów związanych z systemem odwodnienia na terenie Gminy (w tym np. brak możliwości finansowania przez Gminę takiego zadania);
  - braku podstaw prawnych do uczynienia Spółki Wodnej, ani Związku podmiotami odpowiedzialnymi w sposób kompleksowy za gospodarkę wodną na terenie Gminy - w praktyce funkcjonowania podmioty te napotykają na szereg trudności o podłożu systemowym, które powodują, że ich działania są nieefektywne.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno**Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych**

- C. Na gruncie obowiązujących uwarunkowań prawnych, jedyną możliwością przejęcia zadań utrzymaniowych ciążących na właścicielach gruntów/urządzeń pozostaje **droga cywilnoprawna**, tj. zawieranie umów cywilnoprawnych z podmiotami odpowiedzialnymi za utrzymanie urządzeń, zaś jedynym podmiotem w strukturach Gminy właściwym do prowadzenia tego rodzaju działalności jest PWiK.
- D. Należy jednak zaznaczyć, iż takie rozwiązanie **nie będzie miało charakteru systemowego**. Wiąże się ono z koniecznością przeprowadzenia przez PWiK szeregu prac związanych z identyfikacją istniejących urządzeń i podmiotów zobligowanych do ich utrzymania, a następnie zwrócenia się do nich z propozycją zawarcia umowy. Będą to zatem działania **rozłożone w czasie, przybierające charakter punktowy** – konieczne będzie zidentyfikowanie wstępujących problemów związanych z funkcjonowaniem systemu odwodnienia, tak aby określić harmonogram działań PWiK i priorytetowych obszarów zainteresowania.
- E. Mając na uwadze regulację Prawa wodnego, należy jednak pamiętać, iż przyjęcie takiego rozwiązania wiąże się z ryzykiem o charakterze praktycznym. Gmina ani PWiK **nie dysponują bowiem narzędziami, które mogłyby skutecznie obligować podmioty zobowiązane do utrzymania urządzeń, do skorzystania z oferty PWiK**.
- F. W tym stanie rzeczy nieodzowne jest również sformułowanie postulatów *de lege ferenda*. Nie ulega bowiem wątpliwości, że dla umożliwienia systemowego działania Gmin w zakresie gospodarki wodnej nieodzowne są zmiany w obowiązującym prawie. W kontekście niejasnego zakresu zadań funkcjonującej w Piasecznie Spółki wodnej postulat ten dotyczy prawa wodnego i zwartych tam przepisów określających odpowiedzialność podmiotów za utrzymanie urządzeń wodnych i melioracyjnych (art. 205 i art. 188) oraz nieostrego rozróżnienia pomiędzy tymi urządzeniami (tj. stosownie do art. 195 poprzez cel, któremu służy urządzenie).
- G. W szerszej perspektywie funkcjonowania gmin w Polsce wskazać należy również, że kluczową kwestią jest jasne sformułowanie regulacji, które umożliwiłyby gminom nie tylko przejęcie zadań związanych z utrzymaniem i rozbudową infrastruktury od właścicieli nieruchomości/urządzeń (co w praktyce niejednokrotnie się dzieje, wobec wskazania że zadania z zakresu gospodarki wodnej należą do gminy), ale również ich sfinansowanie. Uwzględniając generalną zasadę prawa ochrony środowiska, w myśl której „zanieczyszczający płaci” należy sformułować postulat, umożliwienia gminom pobierania opłaty za usługi świadczone na rzecz mieszkańców w obszarze gospodarki wodnej (w szczególności: za odprowadzenie wód opadowych i roztopowych). Biorąc pod uwagę, że w obecnym stanie prawnym kwestia ta jest przedmiotem rozbieżnego orzecznictwa sądowego, należy rekomendować wprowadzenie stosownych zmian legislacyjnych, wprost dopuszczających wprowadzenie takiej właśnie opłaty.

Program bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na terenie gminy Piaseczno

Załącznik 4. Analiza zasad funkcjonowania na terenie Gminy Piaseczno Związku Spółek Wodnych

Spis rysunków

Rysunek 1. Mechanizm zawierania umów utrzymaniowych przez PWiK.	26

Spis tabel

Tabela 1. Przychody Spółki Wodnej w Piasecznie w 2021 r.	7
Tabela 2. Prace zlecane przez Gminę Piaseczno	15
Tabela 3. Odpowiedzialność za utrzymanie poszczególnych urządzeń	23

5 Bibliografia

- M. Kałużny; Prawo wodne. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2016, art. 165.
- B. Zydel, G. P. Kubalski; Wykonywanie przez starostów zadań związanych z funkcjonowaniem spółek wodnych; Związek Powiatów Polskich; 2021
- A. Michalska-Warias; Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany, red. LEX/el. 2022
- I. Kosierb; Kodeks wykroczeń. Komentarz, pod red. J. Lachowskiego, Warszawa 2021, art. 155

Orzecznictwo:

- Postanowienie NSA z 15.05.2018 r., II OW 24/18, LEX nr 2525990
- Wyrok WSA w Rzeszowie z 17.11.2021 r., II SA/Rz 1122/21, LEX nr 3282119
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z 29.06.2020 r., II SA/Bd 250/20, LEX nr 3110894
- Postanowienie NSA z 14.10.2021 r., III OW 34/21, LEX nr 3264614
- Postanowienie NSA z 19.05.2021 r., III OW 42/21, LEX nr 3180703
- Postanowienie NSA z 21.04.2021 r., III OW 56/21, LEX nr 3167584
- Postanowienie NSA z 15.10.2021 r., III OW 29/21, LEX nr 3264598,
- Postanowienie NSA z 21.04.2021 r., III OW 56/21, LEX nr 3167584,
- Postanowienie NSA z 10.05.2022 r., III OW 180/21, LEX nr 3348388
- Postanowienie NSA z 28.06.2022 r., III OW 203/21, LEX nr 3359326
- Postanowienie NSA z 8.03.2022 r., III OW 75/21, LEX nr 3321006,
- Postanowienie NSA z 8.03.2022 r., III OW 73/21, LEX nr 3321163,
- Postanowienie NSA z 8.03.2022 r., III OW 76/21, LEX nr 3320923,
- Postanowienie NSA z 18.05.2021 r., III OW 28/21, LEX nr 3181299

Źródła internetowe:

- Ustawa o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy; <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12337151>
- Wody Polskie - zadania; <https://www.wody.gov.pl/o-wodach-polskich/zadania-wod-polskich>
- Wody Polskie kontynuują realizację zadań z zakresu retencji korytowej. Działania w województwie świętokrzyskim; <https://www.wody.gov.pl/aktualnosci/1872-wody-polskie-kontynuuja-realizacje-zadan-z-zakresu-retencji-korytowej-dzialania-w-wojewodztwie-swietokrzyskim>